

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Навчально-науковий Юридичний інститут

Кафедра конституційного, міжнародного
та адміністративного права

Грицан О.А.

ФІНАНСОВЕ ПРАВО УКРАЇНИ ТА КРАЇН ЄС
методичні вказівки для підготовки до семінарських занять
студентів 2 курсу
заочної форми навчання

Затверджено кафедою конституційного, міжнародного та адміністративного права (протокол № 8 від 27 січня 2021 року).

Схвалено Науково-методичною радою Юридичного інституту Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника (протокол № ____ від «____» _____ 2021 р.

Рецензенти:

Розвадовський В.І.

завідувач кафедри конституційного,
міжнародного та адміністративного права
Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника,
кандидат юридичних наук, доцент

Книш В.В.

доктор юридичних наук, професор кафедри конституційного,
міжнародного та адміністративного права
Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника

Грицан О.А. Фінансове право України та країн ЄС: Методичні вказівки для підготовки семінарських занять для студентів заочної форми навчання / Ольга Анатоліївна Грицан, Ірина Ігорівна Петровська. – Івано-Франківськ: Юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2021.

Методичні вказівки розроблені на основі навчального плану Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника і призначені для підготовки семінарських занять з курсу «Фінансове право України та країн ЄС». У вказівках викладені: програма курсу, питання для обговорення, короткі методичні рекомендації щодо підготовки кожної теми семінарського заняття, контрольні питання, список нормативно-правових актів, навчальна та наукова літератури до кожної із тем.

ВСТУП

Предметом вивчення курсу «Фінансове право України та країн ЄС» є галузь фінансового права та фінансового законодавства України та країн ЄС, а також практика реалізації цих норм різноманітними суб'єктами. Фінансове право регулює широке коло суспільних відносин у сфері фінансової діяльності держави, що мають грошовий характер, і безпосередньо пов'язані з формуванням, розподілом та використанням централізованих і децентралізованих фондів коштів для виконання функцій держави та місцевого самоврядування. Значення фінансів для забезпечення державної та самоврядної діяльності з надання суспільних послуг постійно зростає. Фінансова складова більшою чи меншою мірою міститься практично у всіх сферах життєдіяльності людини. За таких обставин, вміння орієнтуватися в сучасному фінансовому законодавстві України та країн ЄС, а також здатність до його аналізу та правильного застосування, є важливим завданням для сучасного юриста. Окрім цього, вивчення фінансового права держав ЄС дає можливість визначати слабкі та сильні сторони правового регулювання фінансових правовідносин в Україні на основі порівняльного аналізу, та формулювати пропозиції щодо його вдосконалення.

Фінансове право України поділяється на загальну й особливу частини. Загальна частина об'єднує норми, які закріплюють загальні принципи, правові форми і методи публічної фінансової діяльності, правовий статус її суб'єктів, структуру та принципи функціонування фінансової системи України, а також норми, які регулюють відносини фінансового контролю. Особлива частина фінансового права України включає умовно відокремлені групи правових норм, що регулюють однорідні фінансові відносини, об'єднані у самостійні інститути (зокрема, бюджетне право, бюджетний процес, податкове право, міжбюджетні відносини, бюджетно-кошторисне фінансування, державний кредит, державне страхування, грошовий обіг і розрахунки, валютне регулювання). Фінансове право країн ЄС включає як норми наднаціонального фінансового права, так і норми внутрішнього законодавства держав-членів ЄС, зокрема, Німеччини, Франції, Польщі, Іспанії та ін. Виходячи з цього, навчальна дисципліна складається із трьох змістових модулів:

1. Загальна частина фінансового права України.
2. Характеристика окремих підгалузей та інститутів фінансового права України.
3. Основи фінансового права окремих країн ЄС.

Основними джерелами фінансового права України є Конституція України, Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні», Бюджетний кодекс України, Податковий кодекс України, Закон України «Про Державний бюджет України» на відповідний рік, Закон України «Про Регламент Верховної Ради України» та ряд інших законів і підзаконних нормативно-правових актів.

Предметом вивчення курсу «Фінансове право України та країн ЄС» є галузь фінансового права та фінансового законодавства України та країн ЄС, а також практика реалізації цих норм різноманітними суб'єктами. Фінансове право регулює широке коло суспільних відносин у сфері фінансової діяльності держави, що мають грошовий характер, і безпосередньо пов'язані з формуванням, розподілом та використанням централізованих і децентралізованих фондів коштів для виконання функцій держави та місцевого самоврядування. Значення фінансів для забезпечення державної та самоврядної діяльності з надання суспільних послуг постійно зростає. Фінансова складова більшою чи меншою мірою міститься практично у всіх сферах життєдіяльності людини. За таких обставин, вміння орієнтуватися в сучасному фінансовому законодавстві України та країн ЄС, а також здатність до його аналізу та правильного застосування, є важливим завданням для сучасного юриста. Окрім цього, вивчення фінансового права держав ЄС дає можливість визначати слабкі та сильні сторони правового регулювання фінансових правовідносин в Україні на основі порівняльного аналізу, та формулювати пропозиції щодо його вдосконалення.

Фінансове право України поділяється на загальну й особливу частини. Загальна частина об'єднує норми, які закріплюють загальні принципи, правові форми і методи публічної фінансової діяльності, правовий статус її суб'єктів, структуру та принципи функціонування фінансової

системи України, а також норми, які регулюють відносини фінансового контролю. Особлива частина фінансового права України включає умовно відокремлені групи правових норм, що регулюють однорідні фінансові відносини, об'єднані у самостійні інститути (зокрема, бюджетне право, бюджетний процес, податкове право, міжбюджетні відносини, бюджетно-кошторисне фінансування, державний кредит, державне страхування, грошовий обіг і розрахунки, валютне регулювання). Фінансове право країн ЄС включає як норми наднаціонального фінансового права, так і норми внутрішнього законодавства держав-членів ЄС, зокрема, Німеччини, Франції, Польщі, Іспанії та ін. Виходячи з цього, навчальна дисципліна складається із трьох змістових модулів:

1. Загальна частина фінансового права України.
2. Характеристика окремих підгалузей та інститутів фінансового права України.
3. Основи фінансового права окремих країн ЄС.

Основними джерелами фінансового права України є Конституція України, Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні», Бюджетний кодекс України, Податковий кодекс України, Закон України «Про Державний бюджет України» на відповідний рік, Закон України «Про Регламент Верховної Ради України» та ряд інших законів і підзаконних нормативно-правових актів.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Фінансове право України та країн ЄС» є оволодіння студентами компетентностями, необхідними для розуміння природи правового регулювання публічної фінансової діяльності, змісту та значення мобілізації, розподілу, перерозподілу і використання централізованих і децентралізованих фондів коштів у житті держави та територіальних громад; здійснювати порівняльний аналіз правового регулювання фінансових відносин в Україні та країнах ЄС; закріплення необхідних юридичних знань з метою вирішення конкретних питань у сфері публічної фінансової діяльності; забезпечення фінансової дисципліни та фінансового правопорядку.

Основними цілями вивчення дисципліни «Фінансове право України та країн ЄС» є набуття знань про основні категорії фінансового права України та країн ЄС, оволодіння вміннями та навичками аналізу норм фінансового права та фінансового законодавства України та країн ЄС, їх тлумачення і застосування з метою вирішення практичних проблем, опрацювання нормативних актів України та окремих держав ЄС у сфері публічної фінансової діяльності, дослідження динаміки їх зміни та оновлення.

ПРОГРАМА КУРСУ

ТЕМА № 1. ФІНАНСИ І ПУБЛІЧНА ФІНАНСОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

Загальна характеристика фінансів. Визначення та коротка історична характеристика поняття «фінанси». Поняття публічних фінансів. Державні фінанси. Муніципальні фінанси. Фонди коштів – централізовані та децентралізовані. Співвідношення понять: «грошові відносини» та «фінансові відносини». Ознаки публічних фінансових відносин.

Фінансова діяльність держави. Формування, розподіл, використання фондів коштів. Фінансові ресурси. Система органів управління державними фінансами. Принципи фінансової діяльності держави. Методи фінансової діяльності держави: методи мобілізації (формування) фондів коштів; методи розподілу фондів коштів; методи використання фондів коштів.

Фінансова діяльність місцевого самоврядування: поняття, риси, зміст, суб'єкти.

Взаємодія суб'єктів публічного управління у фінансовій сфері. Фінансова система держави: в широкому та у вузькому розумінні. Окремі ланки фінансової системи держави: бюджетна система; позабюджетні цільові фонди; фінанси підприємств, установ, організацій; державного особистого та майнового страхування; кредиту, валютне регулювання, банківська система, діяльність фінансових установ щодо надання фінансових послуг.

Фінансові акти, правове регулювання фінансової діяльності.

ТЕМА №2. ПОНЯТТЯ ФІНАНСОВОГО ПРАВА І ФІНАНСОВИХ ПРАВОВІДНОСИН

Розвиток фінансового права як галузі права. Поняття фінансового права. Наука фінансового права. Предмет і методи фінансово-правового регулювання. Поєднання адміністративного і цивільно-правового методу в регулюванні фінансових відносин.

Система фінансового права. Особливості галузевих принципів фінансового права. Співвідношення фінансового права з іншими галузями права.

Джерела фінансового права.

Поняття фінансово-правової норми, її характерні ознаки. Класифікація фінансово-правових норм. Структура фінансово-правової норми. Особливості гіпотези, диспозиції, санкції фінансово-правової норми.

Поняття фінансових правовідносин. Специфічні ознаки фінансових правовідносин. Зміст фінансових правовідносин. Поняття та особливості суб'єктивних прав та юридичних обов'язків.

Поняття суб'єктів фінансово-правових відносин. Правосуб'єктність учасників фінансових правовідносин. Види суб'єктів фінансово-правових відносин.

Відмежування публічних фінансів та приватних фінансів у відносинах, які є предметом вивчення фінансового права.

ТЕМА № 3. ПРАВОВІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ ТА СТАТУС СУБ'ЄКТІВ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

Поняття фінансового контролю. Зміст та основні завдання фінансового контролю. Принципи фінансового контролю. Мета фінансового контролю, значення контрольної діяльності для держави та її адміністративно-територіальних одиниць.

Порівняльний аналіз фінансово контролю, інспектування, моніторингу.

Класифікація видів фінансового контролю. Характеристика видів фінансового контролю за часом проведення. Види фінансового контролю за суб'єктами здійснення. Види фінансового контролю за джерелами контролю. Види фінансового контролю за сферою фінансової діяльності.

Методи фінансового контролю. Поняття обліку, аналізу, ревізії, обстеження, інспектування, інвентаризації. Поняття, види, терміни проведення перевірок. Фінансовий контроль та контрольне провадження.

Поняття фінансового моніторингу. Місце фінансового моніторингу у публічно-контрольних

правовідносинах.

Спеціальний правовий статус суб'єктів, уповноважених здійснювати фінансовий контроль. Державні контролюючі органи загальної компетенції.

Контролюючі органи спеціальної компетенції. Контрольні повноваження Рахункової палати, Міністерства фінансів України, Державної аудиторської служби України. Контрольні функції Державної казначейської служби України.

Контрольні повноваження центрального органу виконавчої влади у сфері оподаткування, податковий контроль.

Контрольні повноваження Національного банку України.

Контрольні функції центрального органу виконавчої влади у сфері регуляторної політики та підприємництва.

Фінансовий контроль щодо запобігання корупції.

Поняття, мета, види аудиту. Публічний аудит.

Незалежний фінансовий контроль: значення на фінансовій системі держави. Зовнішній та внутрішній аудит фінансових установ.

ТЕМА № 4. БЮДЖЕТНЕ ПРАВО

Поняття бюджету. Бюджет як економічна, політична та правова категорія. Ознаки та функції бюджету. Поняття бюджетного періоду. Зведений бюджет.

Загальний та спеціальний фонди бюджету.

Предмет бюджетного права. Характеристика видів бюджетно-правових норм. Особливості бюджетних правовідносин.

Поняття бюджетного устрою. Структура бюджетної системи. Характеристика основних принципів бюджетної системи України.

Сутність та призначення бюджетної класифікації. Структура бюджетної класифікації. Класифікація доходів. Класифікація видатків. Класифікація фінансування. Класифікація боргу.

ТЕМА №5. БЮДЖЕТНИЙ ПРОЦЕС

Поняття бюджетного процесу. Аналіз стадій бюджетного процесу. Характеристика суб'єктів-учасників бюджетно-процесуальних відносин.

Повноваження учасників бюджетного процесу на стадії складання проектів бюджетів.

Повноваження учасників бюджетного процесу на стадії виконання бюджетів: повноваження Кабінету міністрів України, центральних органів виконавчої влади, окремих розпорядників бюджетних коштів.

Підготовка проекту закону про державний бюджет.

Особливості розгляду проекту Закону про Державний бюджет України у Верховній Раді України. Основні терміни та порядок проходження читань законопроекту. Порядок та терміни прийняття закону про державний бюджет України. Форма та порядок обслуговування державного бюджету. Суб'єкти виконання бюджету.

Звітування учасників бюджетного процесу, відповідальних за його виконання. Характеристика видів звітності про виконання державного бюджету.

Складання проектів рішень про місцеві бюджети. Основні повноваження учасників бюджетного процесу на стадії складання розгляду проектів про місцеві бюджети. Порядок прийняття та затвердження місцевих бюджетів. Види місцевих бюджетів. Розпорядники коштів місцевих бюджетів.

Виконання місцевих бюджетів. Звітування про виконання місцевих бюджетів.

ТЕМА № 6. ПРАВОВІ ОСНОВИ ЗДІЙСНЕННЯ МІЖБЮДЖЕТНИХ ТРАНСФЕРТІВ

Поняття та значення міжбюджетних відносин. Фінансовий норматив бюджетної забезпеченості.

Поняття та види міжбюджетних трансфертів. Поняття дотації як виду міжбюджетного трансферту. Загальна характеристика прямої дотації. Характеристика реверсної дотації та особливості її обчислення. Додаткові дотації.

Поняття та види субвенції як міжбюджетного трансферту.

Трансферти, що надаються з Державного бюджету України місцевим бюджетам. Міжбюджетні трансферти між місцевими бюджетами.

Характеристика окремих видів міжбюджетних трансфертів (додаткова дотація на компенсацію втрат доходів місцевих бюджетів внаслідок наданих державою податкових пільг, освітня субвенція, субвенція на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами, медична субвенція).

ТЕМА № 7. ПУБЛІЧНІ ВИДАТКИ І ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЇХ ФІНАНСУВАННЯ

Поняття державних видатків. Система державних видатків. Співвідношення понять: «державні видатки» «видатки місцевого самоврядування» та «видатки державного бюджету».

Класифікація державних видатків.

Поняття місцевих видатків. Класифікація місцевих видатків.

Поняття фінансування та його співвідношення з видатками. Поняття державних витрат/видатків. Планування розподілу фінансових ресурсів. Правові принципи фінансування видатків.

Правові основи кошторисно-бюджетного фінансування. Поняття кошторису. Види кошторисів витрат.

Соціально-культурні видатки: особливості та сфери призначення. Фінансування охорони здоров'я та фізичної культури. Видатки на культуру та мистецтво. Фінансування оборони країни. Фінансування органів законодавчої, виконавчої влади та правоохоронних органів.

ТЕМА № 8. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПУБЛІЧНИХ ДОХОДІВ

Поняття державних доходів. Співвідношення понять: «доходи», «доходи, джерелом походження з України», «іноземні доходи», «державні доходи», «доходи країни», «фінансові ресурси держави». Класифікація державних доходів.

Поняття місцевих доходів. Класифікація місцевих доходів.

Податкові надходження як основні види доходів державного та місцевих бюджетів. Розподіл податкових надходжень між бюджетами згідно бюджетного законодавства. Поняття, основні ознаки та елементи податку. Функції, принципи податків. Види податків. Поняття і характеристика загальнодержавних податків. Місцеві податки: поняття, види, особливості.

Неподаткові надходження: поняття та види. Державне мито. Особливості та підстави стягнення державного мита. Методи нарахування ставок державного мита. Мито, що стягується митними органами. Адміністративні збори. Штрафні санкції за порушення правових норм як вид неподаткового доходу.

ТЕМА №9. ПРАВОВІ ОСНОВИ ПУБЛІЧНОГО КРЕДИТУ

Поняття кредиту. Спільні та відмінні риси фінансів та кредиту. Ознаки, принципи, функції кредиту.

Державний кредит як правова категорія та фінансово-економічна категорія. Особливості та принципи державного кредиту. Функції державного кредиту. Форми та види державного кредиту.

Державні цінні папери. Облігації внутрішніх та зовнішніх позик. Казначейські зобов'язання.

Гарантовані позики. Казначейські позики.

Поняття та особливості державного боргу. Форми державного боргу. Поняття та

класифікація державних позик. Управління державним боргом.
Місцеві запозичення. Управління місцевими запозиченнями.

ТЕМА № 10. ФІНАНСОВО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Поняття та ознаки страхування. Страхові фонди: поняття, форми організації. Функції страхування.

Основні категорії інституту страхування: страховик, страхувальник, страховий ризик і страховий випадок, страхова сума, страхова виплата, страхове відшкодування, страховий платіж і страховий тариф.

Види страхування. Особливості окремих видів страхування: майнове страхування, особисте страхування, страхування відповідальності, страхування підприємницьких ризиків. Добровільне страхування та його види. Види обов'язкового страхування.

Суб'єкти страхового ринку. Державні страхові фонди: види та особливості державних страхових фондів України. Правовий статус Пенсійного фонду України. Фонд гарантування вкладів фізичних осіб.

Поняття ЄСВ та особливості його обчислення.

ТЕМА №11.

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ФІНАНСОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Поняття та види відповідальності за порушення фінансового законодавства. Фінансова відповідальність як вид юридичної відповідальності.

Поняття, та особливості складу фінансового правопорушення, бюджетного правопорушення, податкового правопорушення.

Адміністративна відповідальність за порушення фінансового законодавства.

Фінансові санкції та їх види.

Кримінальна відповідальність за порушення фінансового законодавства. Загальна характеристика відповідних складів злочину.

Поняття відповідальності за валютні правопорушення. Види юридичної відповідальності за валютні правопорушення.

Відповідальність за порушення податкового законодавства.

ТЕМА 12. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ БЮДЖЕТНИХ ВІДНОСИН У КРАЇНАХ ЄС

Основні положення бюджетного права ФРН. «Фінансова конституція» - розділ X Основного Закону ФРН. Бюджетна система ФРН: Федеральний бюджет, бюджети земель, місцеві бюджети. Бюджетний федералізм ФРН. Принцип «кооперативного федералізму». Принцип «виконавчого федералізму». Основи бюджетного процесу в ФРН (Haushalts-Kreislauf). Міжбюджетні відносини в ФРН. Фінансове вирівнювання як інститут бюджетного права ФРН. Спеціальні фонди в ФРН. Бюджетний контроль в ФРН.

Бюджетне право Франції. Конституційно-правові основи бюджетного права Франції. Органічний Закон «Про фінансові закони» (Закон 2001-692) як джерело бюджетного права Франції. Джерела бюджетного права Франції: Основний (щорічний) закон про бюджет (La loi de finances initiale); Уточнений закон про бюджет (La loi de finances rectificative); Звітний закон про фінанси (La loi de règlement); Закон про легітимізацію оподаткування. Характеристика бюджетної системи Франції: Державний бюджет та місцеві бюджети. Основи бюджетного процесу у Франції.

Бюджетне право Польщі. Джерела бюджетного права Республіки Польща. Структура бюджетної системи Польщі. Багаторічний державний фінансовий план та Бюджетний закон: правова природа та співвідношення. Структура та призначення Багаторічного державного фінансового плану Польщі. Структура Бюджетного закону Польщі. Доходи і видатки Державного бюджету Польщі. Бюджетний процес в Республіці Польща: порядок розробки та прийняття

державного бюджету, виконання Закону про бюджет. Бюджети місцевого самоврядування Республіки Польща. Бюджетна резолюція органу місцевого самоврядування. Бюджетний контроль в Республіці Польща.

Основні засади бюджетного права і бюджетного процесу Іспанії.

ТЕМА 13. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПОДАТКОВИХ ВІДНОСИН У КРАЇНАХ ЄС

Податкова система ФРН. Конституційне регулювання податкової системи в ФРН. Податковий федералізм ФРН. Положення про податки та платежі (Abgabenordnung). Чотири рівні податкової системи ФРН: спільні податки; федеральні податки; податки земель; податки общин. Церковний податок.

Податкова система Франції та її характерні риси. Рівні податкової системи Франції. Державні податки і збори: прибуткові податки (податок з доходів фізичних осіб та податок на прибуток корпорацій); податки на споживання (акциз, мито, ПДВ); податки з капіталу (податки на власність і майно; соціальний податок на заробітну плату; податок на професійну освіту; реєстраційна та гербові збори; податок на транспортні засоби юридичних осіб). Місцеві податки і збори у Франції.

Податкова система Польщі. Податкове законодавство Польщі. Прямі та непрямі податки в Польщі. Податки з обороту. Податки з доходів фізичних і юридичних осіб. Податки на майно. Податки на споживання. Податок на благодійність.

Правове регулювання податкової системи Іспанії. Рівні оподаткування в Іспанії: загальнодержавний, регіональний, місцевий. Прямі податки. Непрямі податки та їх характеристика.

II. Плани проведення семінарських занять

Семінарське заняття 1.

Бюджетне право

Методичні вказівки до теми

Для вивчення теми важливо з'ясувати зміст бюджету як економічної, правової категорії, а також його матеріальний зміст. Бюджет як економічна категорія є сукупністю грошових відносин, що виникають з приводу розподілу і перерозподілу національного доходу з метою утворення і використання централізованого фонду коштів. За матеріальним змістом бюджет виступає централізованим фондом коштів держави в цілому або органу місцевого самоврядування. Як правова категорія бюджет - це затверджений законом чи нормативно-правовим актом відповідної ради розпис доходів і видатків на певний термін з метою забезпечення функцій органів державної влади чи місцевого самоврядування.

Важливо знати, що бюджет має юридичне і політичне значення для держави. Вагома роль бюджету для держави чи органів місцевого самоврядування розкривається через функції, які він виконує. Неабияке значення для розуміння цього має також знання студентами структури (складових частин) бюджету.

Засвоєння всіх вищеназваних положень сприятиме вивченню поняття бюджетного права України, бюджетно-правових норм, бюджетних правовідносин і структури бюджетного законодавства України.

Для вивчення наступних питань теми рекомендується уважно опрацювати зміст Бюджетного кодексу України, на основі змісту норм якого необхідно розкрити поняття: 1) бюджетної системи і бюджетного устрою України; 2) бюджетної класифікації.

План семінарського заняття

1. Поняття бюджету та його функції.
2. Бюджетне право України і бюджетні правовідносини. Джерела бюджетного права.
3. Поняття, структура і принципи бюджетної системи України.
4. Структура бюджету. Фонди бюджетів.
5. Бюджетна класифікація.

Термінологічне завдання

Дайте визначення: бюджету, бюджетного періоду, бюджетного права, бюджетної системи України, бюджетного устрою України, бюджетної класифікації, дефіциту бюджету, профіциту бюджету, дотації вирівнювання, субвенції, розпорядників бюджетних коштів,

Контрольні запитання

1. Що Ви розумієте під бюджетним періодом?
2. За яких обставин Державний бюджет України може бути прийнято на інший бюджетний період?
3. Які особливості бюджетно-правових відносин?
4. Назвіть систему бюджетного законодавства України.
5. Який взаємозв'язок між бюджетною системою і бюджетним устроєм України?
6. Які бюджети є місцевими?
7. Що таке зведений бюджет України?
8. Яке призначення бюджетної класифікації України?
10. За якими розділами класифікуються доходи бюджету за бюджетною класифікацією?
11. Що таке неподаткові надходження?
12. Назвіть підстави класифікації видатків бюджету за бюджетною класифікацією?
13. На які групи поділяються видатки бюджету за економічною класифікацією?

Рекомендовані джерела: 1-91

Семінарське заняття 2.

Правове регулювання бюджетних відносин у країнах ЄС

Методичні вказівки до теми

Вивчення теми передбачає ознайомлення студентів із особливостями правового регулювання бюджетних відносин в ЄС, джерелами бюджетного права ЄС та бюджетом ЄС.

У процесі підготовки до практичного заняття студенти повинні ознайомитися з положеннями основних джерела бюджетного права окремих країн ЄС – Німеччини, Франції, Польщі та Іспанії. Важливим при цьому є розуміння, що бюджетна система будь-якої країни знаходиться у прямому зв'язку з державним устроєм цієї країни. У федеративних державах бюджетна система є складнішою, ніж в унітарних.

Норми бюджетного права і бюджетного процесу країн ЄС можуть міститися в різноманітних актах. Так, у Німеччині значна частина таких норм міститься в Основному Законі ФРН, а у Франції відповідні відносини регулюються на рівні органічних законів.

Вивчення теми передбачає також здійснення порівняння бюджетного процесу країн ЄС та України.

План семінарського заняття

1. Джерела бюджетного права ЄС.
2. Бюджетні відносини та бюджет ЄС.
3. Основні положення бюджетного права ФРН.

4. Бюджетний процес в ФРН.
5. Бюджетне право Франції.
6. Основи бюджетного права та бюджетного процесу Польщі.
7. Основні засади бюджетного права і бюджетного процесу Іспанії.

Контрольні питання:

1. Назвіть джерела бюджетного права ЄС.
2. Охарактеризуйте особливості бюджетних відносин у ЄС.
3. Яка роль Основного Закону Німеччини у врегулювання фінансових відносин?
4. Назвіть принципи бюджетного права Німеччини.
5. В чому сутність «кооперативного федералізму» у бюджетному праві ФРН?
6. Які існують спеціальні фонди коштів у ФРН?
7. Як здійснюється фінансове вирівнювання в бюджетному праві ФРН?
8. Які відносини регулює Органічний Закон Франції «Про фінансові закони» (Закон 2001-692)?
9. Які бюджети входять до бюджетної системи Франції?
10. Назвіть стадії бюджетного процесу Франції.
11. Перелічіть джерела бюджетного права Республіки Польща.
12. Із скількох стадій складається процес прийняття Державного бюджету Республіки Польща?
13. Які бюджети містить бюджетна система Іспанії?

Рекомендовані джерела:

Локальна внутрішня університетська мережа. Зарубіжні інформаційні ресурси.

ВИКОРИСТАНІ ТА РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Навчальна література

1. Петровська І. І. Фінансове право: навчально-методичний посібник (для студентів 2 курсу денної форми навчання). Івано-Франківськ, 2017. 149 с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/3144.pdf>
2. Фінансове право: підручник / за заг. ред. О. М. Бандурки та О. П. Гетманець; Ю. М. Жорнокуй, О. В. Кашкарьова, Т. В. Колесник та інші . Х. : Екограф, 2015. 500 с.
3. Фінансове право : підручник / М. П. Кучерявенко, О. О. Дмитрик, О. А. Лукашев та ін. ; за ред. М. П. Кучерявенка. Х. : Право, 2016. 440 с.
4. Фінансове право у ХХІ сторіччі: напрями та тенденції розвитку [спец. випуск]. Право України. 2013. №1-2. 442 с.
5. Воронова Л.К. Фінансове право України: Підручник. К.: Прецедент, 2006. 448 с
6. Воронова Л.К., Бекерська Д.А., Кадькаленко С.Т. Фінансове право: навчальний посібник. К.: Вентурі, 2000. 478 с.
7. Фінансове право. / заг.ред. В.К. Шкарупа, Т.О. Коломоєць. К.: Істина. 2007. 257 с.
8. Верпиняк Д.М., Нашинець-Наумова А.Ю. Фінансове право. К.: Центр учбової літератури. 2008. 168 с.
9. Костенко Ю. О. Фінансове право України: Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2009. 240 с.
10. О.П. Орлюк. Фінансове право: академічний курс: Підручник. К.: Юрінком Інтер, 2010. 808 с.
11. Економічна теорія: Політекономія: Підручник / за ред. В.Д. Базилевича. 7-ме вид. К.: Знання-Прес, 2008. 719 с.
12. Шелудько В.М. Фінансовий ринок: Підручник. К.: Знання, 2008. 535 с.
13. Лучковська С. І. Фінансове право [Текст] : навч. посібник / С. І. Лучковська. . К.: КНТ, 2010. - 296с.
14. Хошуляк В. Методологічні проблеми дослідження фінансового права як системного явища. Підприємництво, господарство і право. 2011. №7. С.108-111
15. Мойсик В.Р. Кримінальна відповідальність за шахрайство з фінансовими ресурсами в Україні : аналіз правотворчості та правозастосування [текст] : монографія. К. : Атіка-Н, 2010. 244 с.
16. Науково-практичний коментар Бюджетного кодексу України / за заг. ред. Азарова М.Я. К. : ЦУЛ, 2010. 480 с.
17. Бюджетне законодавство України : науковий збірник / укладач Тимошук І.С. К. : Юрінком Інтер, 2011. 372 с.
18. Петровська І.І. Деякі питання правового статусу Державної фінансової інспекції. Актуальні проблеми юридичної науки: збірник тез міжнародної науково-практичної конференції «Десяті осінні юридичні читання» (м. Хмельницький, 18-19 листопада 2011 року) : у 4-х част. – Частина друга. Хмельницький : Видавництво Хмельницького університету управління та права. 2011. С.196-198
19. Петровська І.І. Загальна характеристика концепції розвитку системи управління державними фінансами. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні питання правової теорії та юридичної практики» (11-12 жовтня 2013 року). Ужгород. С. 152-153
20. Петровська І.І. Окремі питання теоретико-правового регулювання бюджетного контролю. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Сучасний стан та перспективи розвитку держави і права» (18-19 жовтня 2013 року). – Львів. – С. 71-73
21. Петровська І.І. Окремі питання правового статусу державної фінансової інспекції України. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України: Збірник наукових

статей. Випуск 31. Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника, 2013. С. 105-113

22. Петровська І.І. Окремі питання нормативно-правового регулювання контрольно-фінансової діяльності в Україні. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України: Збірник наукових статей. Випуск 32. Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника, 2013. С. 58-64

23. Петровська І.І. Правові засади здійснення фінансового моніторингу: вітчизняні та міжнародні стандарти. Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Юриспруденція. Том 1. 2013. С. 138-140

24. Петровська І.І. Правові засади здійснення податкового контролю в Україні. «Пріоритетні напрямки розвитку правової системи України»: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Львів, 31 січня – 01 лютого 2014 р. Львів: У 2 частинах. Західноукраїнська організація «Центр правничих ініціатив», 2014. Частина II. 136 с. С. 55-57

25. Петровська І.І. Деякі підходи до визначення категорії «фінансовий контроль». Вдосконалення правового регулювання прав та основних свобод людини і громадянина [текст] : Матеріали щорічної Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених та аспірантів (16 травня 2014 року). – Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2014. С.28-31

26. Петровская И. И. Некоторые вопросы правового статуса государственной финансовой инспекции Украины. *Leges si Viata: Международный научно-практический правовой журнал. Республики Молдова. Arglie* 2014. № 4/3 (268). С. 85-88

27. Петровська І.І. Фінансовий контроль в системі заходів запобігання та протидії корупції в Україні: загальна характеристика. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України [текст] : Збірник наукових статей. Випуск 34. Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2014. С. 61-71

28. Петровська І.І. Окремі питання здійснення фінансового моніторингу в Україні. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України [текст] : Збірник наукових статей. Випуск 39. Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2015. С.21-32

29. Радзівіл К. До питання визначення адміністративної відповідальності у фінансовій сфері. Підприємництво, господарство і право. 2012. №5. С.25-28

30. Шевчук О. Поняття та правова природа фінансових послуг. Підприємництво, господарство і право. 2012. №5. С.29-32

31. Головченко О. Роль адміністративного судочинства у процесі вирішення фінансових спорів. Юридична Україна. 2011. №9. С. 29-34.

32. Омельченко А. Система та правовий статус органів державного управління зовнішньоекономічною діяльністю в Україні. Юридична Україна. 2011. №9. С. 97-101.

33. Гетманець О. Правові основи бюджетного контролю. Право України. 2010. №3. С. 174

34. Гетманцев Д. Держава як сторона фінансово-правового зобов'язання. Право України. 2010. №8. С.130

35. Безрутченко С., Кузьменко О. Характеристика публічного інтересу у міжбюджетних правовідносинах. Підприємництво, господарство і право. 2011. № 12. С. 145-148

36. Трубін І. Правове регулювання системи електронних грошей в Україні. Підприємництво, господарство і право. 2011. №12. С. 157-160

37. Занфіров М. Правова природа фінансових санкцій. Підприємництво, господарство і право. 2011. №8. С.81-84

38. Хошуляк В. Інтегративний підхід у науці фінансового права. Підприємництво, господарство і право. 2011. №6. С.18-21

39. Буздуган Я. Фінансовий контроль і правові шляхи його реалізації. Підприємництво, господарство і право. 2011. №6. С.26-29

40. Ющенко І. Правова природа Закону України про Державний бюджет. Підприємництво, господарство і право. 2011. №5. С.90-93
41. Радзівіл К. Поняття та зміст фінансової безпеки держави. Підприємництво, господарство і право. 2011. №5. С.94-97
42. Мединська Л. Правові форми фінансового забезпечення соціально-культурної сфери в Україні. Підприємництво, господарство і право. 2011. №5. С.98-101
43. Кравцова Т. Адміністративно-правова природа діяльності держави і сфері економіки. Підприємництво, господарство і право. 2011. №4. С.104-106
44. Ровинський Ю. Застосування фінансово-правового примусу під час виявлення правопорушників у сфері міжбюджетних відносин. Підприємництво, господарство і право. 2011. №3. С.60-64
45. Монаєнко А. Місце фінансово-правової відповідальності в системі юридичної відповідальності. Право України. 2011. № 9. С.228-231
46. Монаєнко А. Запобіжні заходи фінансово-процесуального примусу. Право України. 2011. - № 3. С.228-232
47. Шереметьєва О. Правове регулювання та правове управління валютними ризиками: поняття й основні критерії розмежування. Право України. 2011. № 6. С.181-183
48. Міжнародна економіка : навч. посіб. / Білоцерківець В. В. [та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук, проф. А. О. Задой та д-ра екон. наук, проф. В. М. Тарасевича ; Дніпропетр. ун-т економіки та права. Д. : Вид-во ДУЕП, 2010. 339 с.
49. Гаврилюк Р. Еволюція природи пострадянського фінансового права. Право України. 2012. №11-12. С.305-308
50. Ковальчук А. Фінансове право: звична умовність чи комплексний регулятор публічних фінансових відносин? Право України. 2012. №7. С.221-224
51. Гресь Н. Про застосування поняття неоподатковуваного мінімуму доходів громадян. Право України. 2013. №11. С.360-364
52. Косінов С. Контроль за публічною владою як форма юридичної діяльності. Право України. 2013. №12. С.249-252.

Нормативно-правові акти

53. Про схвалення Концепції розвитку системи управління державними фінансами : Розпорядження Кабінету міністрів України від 3 вересня 2012 р. № 633-р
54. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»: Указ Президента України від 12.01.2015 № 5/2015 . URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>
55. Програма економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентноспроможна економіка, ефективна держава» / Комітет з економічних реформ при Президентові України : Програма від 02.06.2010 року
56. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права : Пакт ООН від 16.12.1966. – Ратифікований Указом Президії Верховної Ради Української РСР 19.10.1973 року
57. Договір про Європейський Союз. – Маастрихт, 07.12.1992 року . URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_029/page
58. Конституція України від 28.06.1996 . URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
59. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 . URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2456-1>
60. Про Державний бюджет України на 2017 рік: Закон України від 21.12.2016 № 1801-VIII . URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1801-19>
61. Про валюту і валютні операції: Закон України від 21 червня 2018 року. № 2473-VII. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2014. – № 9 – ст.93. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19>

62. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 зі змінами. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>
63. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг : Закон України від 12.07.2001 зі змінами. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>
64. Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні : Закон України від 30.10.1996 . URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/448/96-%D0%B2%D1%80>
65. Про цінні папери та фондовий ринок : Закон України від 23.02.2006 . URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>
66. Про адміністративні послуги : Закон України від 06.09.2012 . URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5203-17>
67. Про Національний банк України : Закон України від 20.05.2009 . URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/679-14>
68. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2007 . URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
69. Про депозитарну систему України : Закон України від 06.07.2012 . URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5178-17>
70. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб : Закон України від 23.02.2012 . URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4452-17/paran3#n3>
71. Про страхування : Закон України від 07.03.1996 . URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>
72. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням : Закон України від 18.01.2001 . URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2240-14>
73. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 09.07.2003 . URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1058-15>
74. Про затвердження бюджету Пенсійного фонду України на 2016 рік: Постанова Кабінету Міністрів України від 10.03.2016 № 190 . URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/190-2016-%D0%BF>
75. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 . URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
76. Про кредитні спілки : Закон України від 20.12.2001 . URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2908-14>
77. Податковий кодекс України від 02.12.2010 . URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
78. Про Рахункову палату України : Закон України від 11.07.1996 . URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/315/96-%D0%B2%D1%80>
79. Про систему валютного регулювання і валютного контролю : Декрет Кабінету Міністрів України від 19.02.1993 . URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/15-93>
80. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 . URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
81. Положення про Міністерство економічного розвитку і торгівлі України: затверджено Указом Президента України від 31.05.2011 № 634/2011 . URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/634/2011>
82. Положення про Міністерство фінансів України: затверджено Указом Президента України від 08.04.2011 № 446/2011 . URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/446/2011>
83. Положення про Державну службу фінансового моніторингу України: затверджено Указом Президента України від від 13.04.2011 № 466/2011 . URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/466/2011>
84. Про регулювання грошово-кредитного ринку : Постанова Правління Національного банку України від 21.03.2012 № 102 . URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0102500-12>
85. Про Кабінет Міністрів України : Закон України від від 27.02.2014 . URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/794-18>

86. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 . URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/889-19>
87. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні: Закон України від 05.04.2001. . URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2346-14>
88. Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI . URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>
89. Про санкції : Закон України від 14.08.2014 № 1644-VII . URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1644-18>
90. Державна програма активізації розвитку економіки на 2013-2014 роки : Постанова Кабінету Міністрів України від 27 лютого 2013 р. № 187 . URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=246812864&cat_id=246812855
91. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності: Закон України від 11.09.2003 . URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1160-15>

Інформаційні ресурси

1. Локальна внутрішня університетська мережа.
2. Верховна Рада України <http://zakon3.rada.gov.ua/laws>
3. Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua/control/>
4. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України <http://www.me.gov.ua/>
5. Міністерство фінансів України <http://minfin.kmu.gov.ua/>
6. Міністерство юстиції України <http://www.minjust.gov.ua/>
7. Президент України <http://www.president.gov.ua/>
8. Державна казначейська служба України <http://treasury.gov.ua/main/uk/index>
9. Державна пенітенціарна служба України <http://www.kvs.gov.ua>
10. Державна податкова служба України (правонаступник Державної фіскальної служби) <http://sfs.gov.ua/>
11. Державна служба статистики України <http://www.ukrstat.gov.ua>
12. Державна служба інтелектуальної власності України <http://sips.gov.ua/>
13. Державна служба фінансового моніторингу України <http://www.sdfm.gov.ua/>
14. Рада національної безпеки і оборони України <http://www.rnbo.gov.ua/>
15. Рахункова палата України <http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk/index>
16. Національний банк України <http://www.bank.gov.ua/control/uk/index>
17. Івано-Франківська обласна державна адміністрація <http://www.if.gov.ua/>
18. Івано-Франківська міська рада <http://www.mrada.if.ua/>

Зарубіжні інформаційні ресурси

1. Офіційна сторінка парламенту Німеччини <https://www.gesetze-im-internet.de/gg/index.html>
2. Офіційна сторінка парламенту Франції https://www.senat.fr/role/fiche/loi_fin.html
3. Бюджетне право Німеччини <https://www.haushaltssteuerung.de/rechtsvorschriften-haushaltsrecht-deutschland.html>
4. Офіційна сторінка парламенту Республіки Польща <http://www.sejm.gov.pl/Sejm7.nsf/BASLEksykon.xsp?id=96708B48D2A32C0AC1257A68003236BD>
5. Офіційна сторінка парламенту Іспанії <https://www.senado.es/web/index.html>